

Makalenin geliş tarihi: 08.10.2020

1. Hakem rapor tarihi: 21.10.2020

2. Hakem rapor tarihi: 26.10.2020

Kabul tarihi: 22.11.2020

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUĞU OLAN BABALARIN BABALIK ROLÜ ALGISI İLE BABA KATILIM DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (Araştırma Makalesi)

Bayram DELEŞ (*)

Nazan KAYTEZ (**)

Öz

Bu çalışmada okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların babalık rolü alguları ile baba katılım düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, babalık rolü algısı ile baba katılım düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada betimsel araştırma yöntemi ve tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Gümüşhane il merkezinde bulunan özel okul öncesi eğitim kurumuna çocuğu devam eden toplam 200 baba oluşturmuştur. Araştırma verileri “Kişisel Bilgi Formu”, “Babalık Rolü Algı Ölçeği” ve “Baba Katılım Ölçeği” ile toplanmıştır. Verilerin analizinde ANOVA, t-testi ve Pearson Korelasyon testleri kullanılmıştır. Araştırmada babaların babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları puanlar ile eş çalışma durumu, aile tipi, öğrenim durum ve eş öğrenim durumu arasında, baba katılım ölçeğinden aldıkları puanlar ile babalık hakkında bilgi durumu, öğrenim durumu, evlilik süresi, çocuk sayısı, çocuğun yaşı, ilk baba olma yaşı ve kendi babasıyla iletişim algısı arasında anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Araştırmada babalık rolü algı ölçeği ile baba katılım ölçeği arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Baba, Babalık Rolü, Baba Katılımı, Çocuk Gelişimi, Okul Öncesi Dönem.

*) Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, (e-posta: delesbayram@gmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7507-240X>

**) Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, (e-posta: nznunal@hotmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8232-8947>

Investigation of the Relationship between Perception of Fatherhood Role of Fathers with Children in Preschool Period and Father Participation Status

Abstract

In this study, it was aimed to investigate the paternal role perceptions of fathers with children in the preschool period and their father participation levels in terms of various variables, and to determine the relationship between the paternal role perception and the father participation level. Descriptive research method and survey method were used in the research. The sample of the study consisted of a total of 200 fathers whose children attended the private preschool education institution located in the city center of Gümüşhane. The research data were collected with "Personal Information Form", "Paternity Role Perception Scale" and "Father Participation Scale". T-test, ANOVA and Pearson Correlation tests were used in the analysis of the data. In the study, it was concluded that there was a significant difference between the scores of the fathers in the perception scale of the fatherhood role and variables that their co-working status, family type, educational status, spousal education status, information about fatherhood, duration of marriage, number of children, age of the child, age of being a father for the first time and perception of communication with his own father. In the study, it was concluded that there is a significant positive relationship between the paternal role perception scale and the father participation scale.

Keywords: *Father, Paternity Role, Father Involvement, Child Development, Preschool Period.*

1. Giriş

Anne-babalık, insan yaşamının var oluşu ile başlayıp günümüze kadar süregelen, toplumlara ve kültürlere göre farklılık gösteren davranış biçimleri olarak tanımlanmaktadır (Uzun, 2020; Şahin ve Demiriz, 2014). Ailenin yapı taşı olan anne ve babalar tarih boyunca toplumsal açıdan çeşitli roller üstlenmişlerdir. Ortaçağ ve modern Avrupa tarihinde, çocuklara bakmak, ev işleri ile ilgilenmek annenin, evin reisi olmak, ailenin bir bütün olmasını sağlamak ve para kazanmak ise babanın görevi olarak nitelendirilmiştir. Aynı zamanda babalık birçok toplumda sosyal olarak güçle sembolize edilmiş ve benzersiz görülmüştür (Bjornholt, 2014; Telli ve Özkan, 2016).

Uzun bir dönem devam eden bu kalıp yargı, 1980'lerden sonra sosyal bilimciler ve feministler öncülüğünde değişmeye başlamış ve "yeni baba" kavramı ortaya çıkmıştır (Dökmen, 2016; Miller, 2010). Yeni baba, evin geçimini sağlamanın yanı sıra, çocuğu ile daha fazla vakit geçiren, onunla oyun oynayan, ev işlerinde eşine destek olan, çocuğun eğitim sürecine aktif katılım sağlayan ve çocuğuyla daha fazla duygusal paylaşımda bulunan baba olarak tanımlanmaktadır (Güngörmüş Özkardeş, 2012). Bugün birçok ülkede "yeni baba" kavramı kabul görmekte ve çocukla ilgili yasal düzenlemelerde bu kavram esas alınmaktadır. Örneğin, birçok ülkede doğumdan sonra eşine destek olabilmek için

işinden izin alan babalara maaş ödenmektedir. Aileye destek olmak amacıyla hazırlanan bu düzenleme ile babaların çocuklarıyla daha fazla vakit geçirebilmesi amaçlanmaktadır (Zeybekoğlu, 2013; Akçınar, 2017; Yavuzer, 2009).

Ülkemizde ise babalığın geçirmiş olduğu tarihsel değişimi anlatan sınırlı sayıda alan yazın bulunmaktadır (Gözübüyük ve Özbek, 2020). Tutkun ve Tezel Şahin'e (2016) göre ülkemizde babalık rolü, kadınların iş hayatında aktif olarak yer alması, eğitim seviyelerinin yükselmesi, teknolojik gelişmeler ve geniş aileden çekirdek aileye geçiş ile birlikte değişmeye başlamıştır. Böylece babalık rolü çocuğun sorumluluğunun anne ile birlikte paylaşıldığı rol haline dönüşerek "yeni baba" kavramını destekler hale gelmiştir (Yuvacı, 2019). Miller (2010)'a göre geçmiş yıllarda babalar çocuklarına karşı "otoriter ve mesafeli" tutum sergilerken, günümüzde babalar çocuklarıyla daha fazla etkileşime girmekte ve çocuklarıyla ilgili konularda daha fazla sorumluluk üstlenmektedirler. Kağıtçıbaşı (2014)'na göre modernleşme ve kentleşme sonucunda ortaya çıkan modern aile yapısı sayesinde babanın "otoriter ve mesafeli" tutumu yerini "katılımcı ve demokratik" tutuma bırakmıştır. Böylece çocuğuna karşı katı bir disiplin anlayışına sahip babalık rolü yerini çocuğun sorumluluğunu eşiyile birlikte paylaşan babalık rolüne bırakmıştır (Aksoy ve Tatlı, 2019). Değişen babalık rolü algısı ile birlikte babalar aileyi duygusal anlamda da destekleyen bir rol üstlenmişler ve ilgili baba olarak nitelendirilmişlerdir (Tichenor, Quillan, Greil, Contreras ve Shreffler, 2011).

Babalık, annenin hamile kalmasıyla birlikte başlayan ve yaşamın sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreçte babalık rol algısının pozitif yönde olması, çocuğun ileriki yaşamında ve kişilik gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Özkan, Çelebioğlu, Üst ve Kuru Direk, 2016). Özellikle erken çocukluk döneminde çocuğun bakımında ve sorumluluğunda babanın katılımcı tutum sergilemesi çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal-duygusal ve dil gelişimi açısından önemlidir (Taşkın, 2011; Yavuzer, 2009). Bebeklik döneminden itibaren özellikle ilk üç yılda çocuğa sunulan uyaranlar çocuğun dil gelişimini desteklemektedir. Bu nedenle babaların bu dönemde çocuğuyla sohbet etmesi, sorularına cevap vermesi, birlikte kitap okuması çok önemlidir (Ersan, 2015). Tamis-LeMonda, Baumwell ve Cabrera (2012)'e göre babanın çocuğa sunduğu dil girdileri erken çocukluk döneminde dil gelişimiyle bağlantılıdır.

Babalar çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerinde de önemli bir role sahiptir. Babası tarafından ilgi ve sevgi gören çocuklarda daha az sosyal-duygusal problemlere rastlanmaktadır (Flouri, 2007; Wayne, Downer, Campos ve Harris, 2013). Saleh ve Hilton (2010)'a göre babasıyla etkili zaman geçiren çocuklar topluma daha kolay uyum sağlamakta ve bu çocuklarda daha az davranış problemleri görülmektedir. Türkoğlu ve Akduman (2016) araştırmalarında olumsuz babalık rol algısı artıkça, çocuklarda görülen davranış problemlerinin de arttığını bulmuşlardır. Özmen Alkan (2018)'a göre babasıyla sağlıklı iletişim kuramayan çocuklarda akademik başarısızlık da sıklıkla görülmektedir. Bir çocuğun babasının sevgisini ve en önemlisi babası tarafından kabul edildiğini hissetmesi çok önemlidir. Bunu hissedebilen çocuk öğrenmeye ve gelişmeye her zaman daha

açıktır (Yuvacı, 2019). Nitekim yapılan araştırmalarda da babalarıyla etkili iletişim kurabilen çocukların akademik başarısı daha yüksek bulunmuştur (Çiftçi ve Bal, 2015; Özmen Alkan, 2018). Babalar çocuklarının bakımında anneler ile eşit katılım sağladığında, çocuklar akademik anlamda daha başarılı, özgüveni yüksek, kendi kendine yetebilen, empati becerileri gelişmiş ve çevresi ile sağlıklı iletişim kurabilen çocuklar olarak yetişmektedirler (Gözübüyük ve Özbek, 2020). Babalar çocukların cinsel kimlik gelişimleri açısından da önemlidir. Erkek çocuğunun cinsiyet kavramının gelişmesinde rol model oluşturması açısından, kız çocuğunun ise karşı cinsi tanınması açısından baba önemli bir faktördür. Baba kız çocuklarının tanıdığı ilk erkektir. Babası ile kurduğu ilişki gelecekte karşı cinsle kuracağı ilişkinin niteliğini belirlemektedir. Bu nedenle çocuğun hayatında büyük öneme sahip olan babanın babalık rol algısının olumlu olması önemlidir (Tamis-LeMonda vd., 2012).

Babaların babalık rol algısını içinde yaşadığı toplumun sosyo- kültürel özellikleri, eğitim düzeyi, ilk baba olma yaşı, çalışma durumu, psikolojik durumu, çocukluk geçmişi, çocuğun cinsiyeti, sosyo-ekonomik düzey ve aile yapısı gibi birçok faktör etkilemektedir (Telli ve Özkan, 2016). Annenin babadan beklentileri de babalık rol algısını etkileyen önemli bir faktördür (Flouri, 2007). Sary ve Turnip (2015)'e göre babaların çocuk bakımı konusunda birincil öğrenme kaynakları eşleridir ve babaların babalık rolü algıları eşlerinin babalık rolü algısından etkilenmektedir. Scarzello, Arace ve Prino (2016)'e göre anne, babanın katılımına karşı olumlu tutuma sahip olduğunda ve babanın olumlu rol algısını desteklediğinde babanın çocuğuyla ilgili konularda katılımı artmaktadır. Babalık rolü algısını etkileyen faktörlerden birisi de toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıdır. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, toplumun erkekler ve kadınlardan beklediği davranışlardır. Toplumun annelik ve babalıktan beklentileri ve anne-babaya yüklediği roller babalık rolü algısını şekillendirmektedir. Bu nedenle toplumda var olan babalık rol algısının ortaya konulması önemlidir (Dökmen, 2016).

Babalık rol algısı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde babalık rol algısının eş desteği (Uzun, 2020), baba çocuk ilişkisi (Aksoy ve Tatlı, 2019), çocuklarda görülen davranış problemleri (Türkoğlu ve Akduman, 2016), empatik eğilim (Yıldız, 2019) ve aile katılım çalışmaları (Şahin ve Demiriz, 2014) açısından incelendiği görülmüştür. Oysa babaların rol algısının doğrudan baba katılım açısından belirlenmesinin de önemli olduğu düşünülmektedir. Baba katılımı çocukların bakımı ve ihtiyaçlarının karşılanması süreçlerine babanın aktif olmasını, eşleriyle çocuk bakımını paylaşmalarını ifade etmekte ve çocuğun gelişiminde büyük önem taşımaktadır (Karabulut, 2017). Bu nedenle araştırmada okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların babalık rolü algıları ile baba katılım düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, babalık rolü algısı ile baba katılım düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır;

- Babaların, babalık rolü algısı ve baba katılım ölçeğinden aldıkları puanlar ile yaş, eşinin yaşı, ilk baba olma yaşı, öğrenim durumu, eş öğrenim durumu, eş çalışma

durumu, aile tipi, evlilik süresi, babalığa ilişkin bilgi alıp-almama durumu, babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklar, kendi babalarıyla iletişim algısı, sahip olduğu çocuk sayısı, çocuğun yaşı ve cinsiyeti gibi değişkenler arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?

- Babaların, babalık rolü algısı ile baba katılım düzeyleri arasında anlamlı bir korelasyon var mıdır?

2. Materyal ve Metot

2.1. Araştırmanın Tipi

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların babalık rolü algıları ile baba katılım düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, babalık rolü algısı ile baba katılım düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada betimsel araştırma yöntemi ve tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, araştırmaya dâhil edilen bireyleri veya nesnelere kendi koşulları ile var olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Büyüköztürk, 2012).

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Gümüşhane il merkezinde bulunan özel okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların babaları oluşturmaktadır. Araştırmada gönüllülük esas alınmış ve evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini 247 baba, örneklem grubunu ise 200 baba oluşturmuştur.

Araştırmaya alınan babaların sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, babaların %67.0'inin 31-40 yaş arasında olduğu, %60.5'inin üniversite mezunu olduğu, çoğunluğunun (%59.0) eşinin üniversite mezunu olduğu ve çalıştığı (%80.0), %88.0'nin çekirdek ailede yaşadığı, %50.0 'inin 6-10 yıl arasında evli olduğu, %41.5'inin iki çocuk sahibi olduğu, %61.5'inin 21-30 yaşları arasında ilk kez baba olduğu, %57.5'inin kız çocuk sahibi olduğu, %42.0'sinin çocuğunun dört yaşında olduğu, %67.0'inin babalığa ilişkin bilgi almadığı, almış olanların %57.0'sinin kitap, gazete veya dergiden bilgi aldığı ve %56.0'sinin kendi babasıyla arasındaki ilişkiyi iyi olarak algıladığı belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanması aşamasında “*Kişisel Bilgi Formu*”, “*Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)*” ve “*Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)*” kullanılmıştır. Ölçekler için ilgili yazarlardan gerekli izinler alınmıştır.

Kişisel Bilgi Formu'nda yaş, eşinin yaşı, ilk baba olma yaşı, öğrenim durumu, eş öğrenim durumu, eş çalışma durumu, aile tipi, evlilik süresi, babalığa ilişkin bilgi alıp-almama durumu, babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklar, kendi babalarıyla iletişim algısı, sahip olduğu çocuk sayısı, çocuğun yaşı ve cinsiyetine ilişkin sorular bulunmaktadır.

Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ), 1999 yılında Kuzucu tarafından geliştirilen ölçek grup ve bireysel olarak uygulanabilen 5 dereceli Likert türünde bir ölçektir. Ölçekte babalık rolü algısı 25 ifade ile ölçülmektedir. Ölçeğin olumlu maddeleri 1'den 5'e doğru, olumsuz maddeler ise 5'ten 1'e doğru puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puanların yüksekliği babalık rolü algısının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.75'dir (Kuzucu, 1999). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.78 olarak bulunmuştur.

Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ), Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuklarıyla etkinliklere ne sıklıkta katıldığını değerlendirmek amacıyla Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından geliştirilmiştir. Toplam madde sayısı 37'dir. Ölçek 5 dereceli Likert türündedir. Ölçek keyfi meşguliyet, temel bakım ve ilgi ve yakınlık boyutu olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.92'dir Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği baba katılım düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir (Sımsıkı ve Şendil, 2014). Bu çalışmada toplam puan kullanılmıştır.

2.4. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın evrenini oluşturan okul öncesi eğitim kurumlarından gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurulundan 08.06.2020 tarihli ve 2020/248 sayılı kararı ile çalışmanın yürütülebilmesi için gerekli izin alınmıştır. Çalışmaya alınan babalara araştırmanın amacı anlatılmış ve onam formu alınarak çalışma gerçekleştirilmiştir.

2.5. Verilerin Toplanması

Araştırma için ölçek sahiplerinden ve ilgili kurumlardan gerekli izinler alındıktan sonra, salgın bir hastalık olan Covid19 nedeniyle onam formu ve veri toplama araçları dijital ortamda babalara ulaştırılmıştır. Araştırmada verilerin dijital ortamda toplanması ve bu nedenle çok sayıda babaya ulaşılamaması çalışmanın sınırlılığıdır. Dijital ortamda toplanan veriler kontrol edilmiş eksik doldurulan veri toplama araçları araştırmaya dâhil edilmemiştir.

2.6. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde SPSS24 veri analiz programı kullanılmıştır. Yapılan Kolmogrov Smirnov testi sonucunda ölçekten alınan puanların normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu nedenle verilerin analizinde t-testi, ANOVA ve Pearson korelasyon katsayısı testleri kullanılmıştır. (Büyüköztürk, 2012).

3. Bulgular

Araştırmaya ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Babaların Babalık Rolü Algı Ölçeği'nden ve Baba Katılım Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Bazı Değişkenlere Göre t-Testi Sonuçları

Sosyo-Demografik Özellikler (n=200)	BRAÖ X ± sd	BRAÖ df	BRAÖ t ve p	BAKÖ X ± sd	BAKÖ df	BAKÖ t ve p
Eş çalışma						
Evet	104.43±10.17	197	t=2.028	145.96±21.45	198	t= 1.312
Hayır	100.82±9.04		p=.033*	140.90±23.31		p=.217
Aile tipi						
Çekirdek aile	104.30 ± 9.46	197	t= 2.240	145.93±21.64	198	t= 1,738
Geniş aile	99.45±13.01		p=.026*	137.70±22.63		p=.104
Babalık ile ilgili bilgi						
Aldım	104.39±10.72	197	t= .662	149.66±22.88	198	t= 2.160
Almadım	101.39±9.71		p=.509	142.62±21.06		p=.032*
Çocuk cinsiyet						
Kız	104.20±9.54	197	t=.764	145.88 ±21.47	198	t= .704
Erkek	103.08±10.70		p=.446	143.68 ±22.46		p=.486

Tablo 1'e göre babaların babalık rolü algı ölçeği ile baba katılım ölçeğinden aldıkları puanlar çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$). Eş çalışma durumu ve aile tipine göre babalık rolü algı ölçeğinden alınan puanlar anlamlı farklılık gösterirken ($p<.05$), baba katılım ölçeğinden alınan puanlar anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$). Buna göre eşi çalışan ve çekirdek aile yapısına sahip olan babaların babalık rolü algı düzeyleri daha yüksektir. Babalık ile ilgili bilgi alma durumuna göre ise baba katılım ölçeğinden alınan puanlar anlamlı bir farklılık gösterirken ($p<.05$), babalık rolü algı ölçeğinden alınan puanlar anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$). Babalık ile ilgili bilgi aldığını söyleyen babaların baba katılım düzeyleri anlamlı olarak daha yüksektir.

Tablo 2. Babaların Babalık Rolü Algı Ölçeği'nden ve Baba Katılım Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Bazı Değişkenlere Göre ANOVA Sonuçları

Sosyo- Demografik Özellikler (n=200)	BRAÖ X ± sd	BRAÖ df	BRAÖ F ve p	BAKÖ X ± sd	BAKÖ df	BAKÖ F ve p
Yaş						
21-30 yaş	100.42±8.70		F= 2.756	148.98±20.999		F= 2.574
31-40 yaş	104.54±9.64	2-196	p= .175	143.82±21.863	2-197	p= .550
41 yaş ve üstü	102.84±11.51			140.40±23.742		
Öğrenim durumu						
Ortaokul ¹	89.90±8.99		F=7,659	131.60±15.97		F= 3.271
Lise ²	103.83 ±9.03	3-195	p=.000*	150.40±29.88	3-196	p=.022*
Üniversite ³	104.16±9.42		4-1	142.82±20.47		4-1
Lisansüstü ⁴	105.27±10.52			150.76±17.89		
Eş öğrenim durumu						
İlkokul ¹	94.00 ±13.25	4-194	F= 5,200	129.75±2628	4-195	F= 1.935
Ortaokul ²	93.40 ±7.89		p=.001*	131.16±21.32		p= .106
Lise ³	101.43 ±8.58		4-2	146.24±24.55		
Üniversite ⁴	105.63 ±9.09			145.17±21.17		
Lisansüstü ⁵	103.62±12.31			149.55±17.42		
Evlilik Süresi						
2-5 yıl ¹	104.30±9.89		F= 1,595	146.14±22.35		F= 3.232
6-10 yıl ²	104.28±10.15	2-195	p= .192	147.29±20.84	3-196	p=.023*
11 yıl ve üzeri ³	100.00±9.30			133.72±17.86		1-3

Babaların babalık rolü algı ölçeği ile baba katılım ölçeğinden aldıkları puanlar yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermezken ($p>.05$), öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.05$). Buna göre lisansüstü eğitim yapan babaların babalık rolü algıları ile baba katılım düzeyleri ortaokul mezunu babalardan anlamlı olarak daha yüksektir. Eş öğrenim durumuna göre baba katılım ölçeği'nden alınan puanlar anlamlı bir farklılık göstermezken, babalık rolü algı ölçeğinden alınan puanlar anlamlı bir farklılık göstermektedir. Eşi üniversite mezunu olan babaların babalık rolü algı düzeyleri eşi ortaokul mezunu olanlardan yüksektir. Evlilik süresine göre babalık rolü algı ölçeğinden alınan puanlar anlamlı bir farklılık göstermezken, baba katılım ölçeğinden alınan puanlar anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre 2-5 yıl arasında evli olan babaların baba katılım düzeyleri, 11 yıl ve daha uzun süredir evli olanlara göre anlamlı olarak daha yüksektir.

Tablo 3. Babaların Babalık Rolü Algı Ölçeği'nden ve Baba Katılım Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Bazı Değişkenlere Göre ANOVA Sonuçları

Sosyo-Demografik Özellikler (n=200)	BRAÖ X ± sd	BRAÖ df	BRAÖ F ve p	BAKÖ X ± sd	BAKÖ df	BAKÖ t ve p
Çocuk Sayısı						
Tek çocuk ¹	104.05±10.51		F=1.231	148.05±21.78		F=3.635
2 çocuk ²	104.39±9.67	3-195	p=.300	144.80±20.85	3-196	p=.014*
3 çocuk ve üstü ³	100.37±8.56			133.11±22.57		1-3
Çocuk yaşı						
3 yaş ¹	104.16±9.48		F=0.396	149.33±24.54		F=2.962
4 yaş ²	103.66±10.78	3-195	p=.756	146.50±21.27	3-196	p=.033*
5 yaş ³	104.50±8.95			138.37±20.32		1-4
6 yaş ⁴	101.79±10.47			137.33±15.00		
İlk Kez Baba Olma Yaşı						
20 yaş ve altı ¹	101.00±10.67	3-195	F=0.520	147.76±24.83	3-196	F=2.920
21-30 yaş ²	104.02±10.14		p=.669	141.09±21.38		p=.035*
31-40 yaş ³	105.86±9.89			150.33±21.26		3-1
Kendi Babasıyla İletişim Algısı						
İyi ¹	104.89±10.41		F=1.749	150.82±20.38		F=7,632
Orta ²	101.75±9.67	3-195	p=.158	136.10±20.89	3-196	p=.000*
Kötü ³	99.87±10.93			137.75±19.18		1-3
Fikrim yok ⁴	104.57±6.25			137.50±25.26		
Babalık ile İlgili Bilgi Alınan Kaynaklar						
Kitap, gazete, dergi	104,10±11.03	2-196	F=1.677	143.74±19.62	2-197	F=0.736
TV, İnternet	103.85±7.87		p=.190	147.20±23.80		p=.480
Sağlık Personeli	97.77±12.67			140.88±31.43		

Tablo 3'e göre babaların babalık rolü algı ölçeği ile baba katılım ölçeğinden aldıkları puanlar babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklara göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$). Babaların babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları puanlar sahip olunan çocuk sayısı, çocuğun yaşı, ilk kez baba olma yaşı ve kendi babasıyla iletişim algısına göre anlamlı bir farklılık göstermezken ($p>.05$), baba katılım ölçeğinden aldıkları puanlar anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.05$). Buna göre tek çocuğu olan babaların, üç ve üzerinde çocuğu olanlara göre, çocuğu üç yaşında olanların, çocuğu altı yaşında olanlara göre, 31-40 yaş arasında olanların, 20 yaş ve altında olanlara göre, babasıyla iletişimini iyi algılayanların, kötü algılayanlara göre baba katılım düzeyleri anlamlı olarak daha yüksektir.

Tablo 4. Babalık Rolü Algı Ölçeği ile Baba Katılım Ölçeği Arasındaki Korelasyon

	Baba Katılım Ölçeği
Babalık Rolü Algı Ölçeği	r .404 p .000*

Araştırma sonucunda *Babalık Rolü Algı Ölçeği* ile *Baba Katılım Ölçeği* arasında anlamlı bir ilişki (pozitif yönde) olduğu belirlenmiştir. Babalık rolü algı ölçeğinden alınan puanlar artıkça, baba katılım ölçeğinden alınan puanlar da artmaktadır. Buna göre babalık rolü algı düzeyleri yüksek olan babaların baba katılım düzeyleri de yüksektir.

4. Tartışma

Araştırmada eş çalışma durumunun babaların baba katılım düzeyini etkilemediği belirlenirken, babalık rol algılarını etkilediği belirlenmiştir. Buna göre eş çalışmayan babaların babalık rol algısı düzeyleri, eş çalışmayan babalardan yüksektir. Kadınların çalışma hayatına girmesiyle birlikte eşler ev ve çocukla ilgili sorumlulukları birlikte paylaşmaya başlamışlardır (Tamis-LeMonda vd., 2012). Eşleri çalışan babaların çocuğun bakımı ve eğitimi ile ilgili konularda daha fazla sorumluluk aldığı ve çocuğuyla daha fazla paylaşımda bulunduğu düşünülmektedir. Ayrıca eşlerin çalışmadığı ailelerde geleneksel cinsiyet rol dağılımına sıklıkla rastlanmaktadır (Miller, 2010). Bu durumda eşleri çalışan babaların babalık rol algısını etkilemiş olabilir. Kuruçırak (2010) 4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında eşleri çalışan babaların babalık rolü algılarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çekirdek aileye sahip olan babaların babalık rol algı düzeyleri geniş aileye sahip olanlardan yüksek bulunmuştur. Günümüzde şehirleşme oranlarındaki artış, kadınların iş hayatında aktif rol alması ve eşler arasındaki işbölümünün artması gibi nedenler çekirdek aileye geçişi hızlandırmıştır (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010; Yavuzer, 2009). Anne-baba ve çocuklardan oluşan modern çekirdek aile yapısında toplumsal cinsiyet rolleri geleneksel geniş ailedeki kadar belirgin değildir. Kadın ve erkek rolü nispeten daha eşit bir seviyede gözlenmekte ve ev ve çocukla ilgili sorumluluklar tüm aile bireyleri arasında paylaşılmaktadır (Yağan Güder ve Güler Yıldız, 2016). Bu nedenle çekirdek aileye sahip olan babaların babalık rol algı düzeyleri yüksek çıkmış olabilir. Aile yapısı babaların aile katılım ölçeğinden aldıkları puanlarda anlamlı bir farklılığa neden olmamıştır. Telli ve Özkan (2016) ile Türkoğlu ve Akduman (2016) da çalışmalarında çekirdek aileye sahip babaların babalık rolü algılarının daha yüksek olduğunu saptamışlardır.

Araştırmada babaların babalık konusunda bilgi alma durumları ile babalık rolü algılarını etkilemezken, baba katılım düzeylerini etkilemiştir. Babalık konusunda bilgi alan babaların çocuğun hayatında ne kadar önemli bir yere sahip olduklarını bildikleri bu

nedenle çocuklarıyla daha fazla paylaşımda buldukları varsayılmaktadır. Özgündüz (2015) araştırmasında babalara verilen eğitimin baba katılım düzeyini olumlu etkilediğini bulmuştur. Bride (2001) araştırmasında çocuk eğitimi konusunda eğitim alan babaların çocuklarının bakımına daha fazla katılım gösterdiklerini bulmuştur.

Çocuğun cinsiyetine göre babaların babalık rolü algı ile baba katılım ölçeğinden aldıkları puanlar anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Son yıllarda çocuğun gelişimine verilen önemin giderek artması, babanın eğitim düzeyinin yükselmesi, geleneksel çocuk yetiştirme tutumlarının kabul görmemesi gibi nedenlerden dolayı günümüzde artık kız ve erkek çocukları arasında ayırım yapılmadığı düşünülmektedir. Coley ve Morris (2002) araştırmalarında çocuğun cinsiyetinin baba katılım düzeyini etkilemediğini tespit etmişlerdir.

Araştırmada yaş değişkeninin babalık rolü algı düzeyi ile baba katılım düzeyini etkilemediği bulunmuştur. Araştırmaya alınan babaların çoğunluğunun 31-40 yaş aralığında olması sonucu etkilemiş olabilir. Ayrıca yaş değişkeninden çok babanın babalığa ilişkin bakış açısının daha önemli olduğu düşünülmektedir. Yaşı ne olursa olsun her babanın çocuğuna karşı sorumluluğu bulunmaktadır. Kuruçırak (2010) ile Telli ve Özkan (2016) da araştırmalarında babaların babalık rolü algılarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmada lisansüstü mezunu olan babaların babalık rolü algıları ve baba katılım düzeyleri ortaokul mezunu olanlardan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu yükseldikçe babaların çocuğun bakımı ve eğitimi gibi konularda daha fazla bilgi sahibi oldukları ve geleneksel babalık rolünden uzaklaştıkları düşünülmektedir. Kuruçırak (2010), Telli ve Özkan (2016) ile Türkoğlu ve Akduman (2016) da çalışmalarında öğrenim durumu ile babalık rolü algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulmuşlardır. Gözübüyük ve Özbey (2020) çalışmalarında öğrenim düzeyi arttıkça babaların babalık rolüne daha kolay adapte olduklarını ve çocuğun bakımına daha fazla katılım sağladıklarını bulmuşlardır. Sımsıkı (2011) ise lisans ve lisansüstü mezunu babaların, baba katılımına daha fazla önem verdiklerini saptamıştır.

Eşi üniversite mezunu olan babaların babalık rolü algıları eşi ilkököl mezunu olanlardan yüksek bulunmuştur. Sary ve Turnip (2015)'e göre babaların babalık rolü algıları eşlerinin babalık rolü algısından etkilenmektedir. Öğrenim düzeyi yüksek annelerin babanın olumlu rol algısını desteklediği düşünülmektedir. Sasaki, Hazen ve Swann (2010)'a göre eğitim düzeyi yüksek anneler eşlerinin babalık rollerini daha olumlu algılamakta bu durumda babaların ebeveynlik becerilerini artırmaktadır.

Araştırmada evlilik süresi babaların babalık rolü algılarını etkilemezken, baba katılım düzeylerini etkilemektedir. Buna göre 2-5 yıl arasında evli olan babaların baba katılım düzeyleri, 11 yıl ve daha uzun süredir evli olanlara göre anlamlı olarak daha yüksektir. Daha uzun süredir evli olan babaların geleneksel rol dağılımını benimsedikleri düşünülmektedir. Günümüzdeki evliliklerde kadın ve erkek rolü nispeten daha eşit bir seviyede gözlenmekte ev ve çocukla ilgili sorumluluklar tüm aile bireyleri arasında paylaşılmakta-

dır (Yağan Güder ve Güler Yıldız, 2016). Bu nedenle 2-5 yıl arasında evli olan babaların baba katılım düzeyleri daha yüksek çıkmış olabilir.

Çocuk sayısına göre babaların babalık rolü algılarını anlamlı bir farklılık göstermezken, baba katılım düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir. Tek çocuğa sahip babaların baba katılım düzeyleri üç ve üzerinde çocuğa sahip babalardan daha yüksektir. Bu durum babaların çocuklarına ayırdıkları zaman ile ilişkili olabilir. Çocuk sayısı arttıkça çocukla ilgili sorumluluklarının da arttığı dolayısıyla babaların çocuklarına daha az zaman ayırabildikleri düşünülmektedir. Ayrıca çocukların birbirleriyle vakit geçiriyor olması da babanın çocuklarıyla paylaşımında bulunmasını etkilemiş olabilir. Kuruçırak (2010) ile Şahin ve Demiriz (2014) çalışmalarında tek çocuğu olan babaların baba katılım düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Araştırmada çocuğu üç yaşında olan babaların baba katılım düzeyleri çocuğu altı yaşında olan babalardan yüksek bulunmuştur. Üç yaşındaki çocuklar altı yaşındakilere göre öz bakım ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmakta ve anne-babaya daha fazla bağımlı olabilmektedir. Birçok üç yaş çocuğu arkadaştan daha çok anne-babasıyla vakit geçirmeyi isterken, altı yaşındaki çocuklar anne-babasıyla vakit geçirmenin yanı sıra arkadaşlarıyla da vakit geçirmek istemektedirler (Sary ve Turnip (2015). Yaş ve gelişimsel özelliklerinden dolayı üç yaşında çocuğu olan babaların baba katılım düzeyleri yüksek çıkmış olabilir. Gracia (2014) de çocuğun yaşı ile baba katılım düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuştur.

Babaların babalık rolü algıları baba olma yaşına göre değişmemektedir. Baba katılım düzeylerine bakıldığında ise 31-40 yaşlarında baba olanların baba katılım düzeyleri, 20 yaş ve altında baba olanlara göre yüksektir. Erken yaşta baba olanlar iş ve mesleki kariyer stresi, evliliğe ve babalık rolüne uyum sağlamadaki zorluklar gibi nedenlerden dolayı çocuklarıyla etkili paylaşımında bulunamamış olabilirler. Miller (2010)'e göre ileri yaşta baba olanlar genellikle mesleki kariyerlerine ve ekonomik doyuma ulaştıktan sonra planlı bir şekilde çocuk sahibi olan babalardır. Bu babaların ebeveynliğe yönelik tutumları daha olumludur. Bu nedenle 31-40 yaşlarında baba olanların baba katılım düzeyleri yüksek çıkmış olabilir. Saleh ve Hilton (2010) ile Şahin ve Demiriz (2014) de geç yaşta baba olanların baba katılım düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Araştırmada babaların kendi babalarıyla olan iletişimlerine göre babalık rolü algıları değişmemektedir. Baba katılım düzeylerine bakıldığında babasıyla iletişimini iyi olarak algılayan babaların baba katılım düzeyleri, babasıyla iletişimini kötü olarak algılayanlardan yüksektir. Kendi babasıyla paylaşımında bulunabilen, sağlıklı iletişim kurabilen babalar, babalarından gördükleri sevgi ve ilgiyi çocuklarına yansıtmış olabilirler. Yuvaçı (2019)'a göre babalar kendi babalarının davranış şekillerinden etkilenmekte ve kendi çocuklarına aynı davranışları uygulamaktadır. Bu nedenle babasıyla iletişimi iyi olan babaların baba katılım düzeyleri daha yüksek çıkmış olabilir.

Babaların babalık rolü ve baba katılım ölçeğinden aldıkları puanlar babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklara göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Babalık rolü ve baba

katılımı hakkında bilgiye nereden ulaşıldığından çok babaların almış olduğu bu bilgiyi günlük yaşamlarında uygulayıp-uygulamadıklarının bilinmesi gerektiği düşünülmektedir. Telli ve Özkan (2016)'a göre önemli olan bilgiye ulaşmak değil ulaşılan bilgiyi kullanabilmektir.

Araştırma sonucunda babalık rolü algı düzeyleri yüksek olan babaların baba katılım düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Sasaki vd. (2010)'e göre babalığa ilişkin olumlu rol algısına sahip babalar çocukla ilgili sorumlulukları paylaşmakta ve çocuğuyla daha fazla vakit geçirmektedir. Kuruçırak (2010)'a göre değişen babalık rol algısı ile birlikte babalar çocuklarının sadece fizyolojik ihtiyaçlarını değil duygusal ihtiyaçlarını da karşılamaktadır. Olumlu rol algısı ile birlikte babalar çocuklarını daha fazla kabullenmekte, daha fazla paylaşımda bulunmakta ve ebeveynlikten daha çok doyum almaktadır (Miller, 2010). Uzun (2019) da babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracılık rolünün incelenmesi adlı çalışmasında babalık rol algısı ile baba katılımı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada babaların babalık rolü algılarını eş çalışma durumu, aile tipi, öğrenim durumu ve eş öğrenim durumu, baba katılım düzeylerini ise babalık hakkında bilgi alma durumu, öğrenim durumu, evlilik süresi, çocuk sayısı, çocuğun yaşı, ilk baba olma yaşı ve kendi babasıyla iletişim algısının etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca babaların babalık rolü algıları ile baba katılımları arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre şu öneriler verilebilir.

- Araştırmada eğitim düzeyinin ve babalıkla ilgili bilgi alma durumunun önemli bir değişken olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle babalara ve annelere çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda eğitimler verilebilir. Baba ve aile katılım çalışmalarına ilişkin eğitim programları geliştirilebilir. Baba/çocuk merkezli programlar uygulanabilir.
- Çocuk sahibi olmayı düşünen eşlere çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda danışmanlık hizmeti verilebilir.
- Aileler bilgi alma konusunda doğru kaynak ve kişilere yönlendirilebilir.
- Farklı yaş gruplarındaki çocukların babalarının babalık rolü algı ve baba katılım düzeyleri belirlenebilir. Çocukların algılarına göre babaların babalık rolü ve baba katılım düzeyleri ile ilgili çalışmalara yapılabilir. Deneysel ve nitel araştırmalar planlanabilir.

Kaynakça

- Akçınar, B. (2017). *Türkiye'de ilgili babalık ve belirleyicileri*. İstanbul: Açev Yayınları.
- Aksoy, A. B. ve Tatlı, S. (2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların çocuklarıyla olan ilişkileri ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısı

- sından incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (1), 1-22.
- Bjornholt, M. (2014). Changing men, changing times: fathers and sons from an experimental gender equality study. *The Sociological Review*, 62 (2), 295-315.
- Bride, B.R. (2001). Intervening with teachers to encourage father/male involvement in early childhood programs. *Early Childhood Research Quarterly*, 16-20
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Coley R.L. ve Morris J.E. (2002). Comparing father and mother reports of father involvement among low-income minority families. *Journal of Marriage and Family*, 64, 982-997.
- Çiftçi, M. ve Bal, P. (2015). Ortaokul öğrencilerinin anne-baba katılım düzeyi ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 12 (1), 363-384.
- Dökmen, Z.Y. (2016). *Toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ersan, C. (2015). Babalara verilen dil eğitim programının çocukların alıcı dil gelişimine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40 (180), 51-71.
- Flouri, E. (2007). Fathering and adolescents' psychological adjustment: the role of fathers' involvement, residence and biology status. *Child: Care, Health and Development*, 34, 152-161.
- Gözübüyük, A. ve Özbey, S. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba-çocuk ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 23-37. DOI: 10.21733/ibad.763103.
- Gracia, P. (2014). Fathers child care involvement and children's age in Spain: A time use study on differences by education and mothers' employment. *European Sociological Review*, 30 (2), 137-150.
- Güngörmüş Özkardeş, O. (2012). *Baba olmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). *Family and human development across cultures: A view from the other side*. New York: Psychology Press.
- Karabulut, H. (2017). Ergenlik döneminde çocuğu olan babaların baba katılımı ve eş destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 37 (2), 1-17.
- Kuruçarak, Ş. (2010). *4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kuzucu, Y. (1999). *Babalarıyla çatışma düzeyi yüksek ve düşük olan ergenlerin ve babalarının babalık rolüne ilişkin algılarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Miller, T. (2010). It's a triangle that is difficult to square: Men's intentions and practices around caring, work, and first-time fatherhood. *Fathering*, 8 (3), 362-378.
- Özgündüz, A. (2015). *Baba katılımı eğitim programının baba katılımına ve okul öncesi çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, H., Çelebioğlu, A., Üst, Z.D. ve Kuru Direk, F. (2016). Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 6 (3), 191-196.
- Özmen Alkan, E. (2018). Aile parçalanmasının çocuğun okul başarısına etkisi: Trabzon örneği. *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 4 (5), 167-225.
- Saleh, M.F. ve Hilton, J.M. (2010). A comparison of the paternal involvement of low-income fathers in four developmental stages: Adolescence, young adult, adult, and midlife. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 19, 47-55.
- Sary, M. P. ve Turnip, S.S. (2015). Attitude difference between fathers and mothers toward fathers involvement in childrearing activities among couples with 0-12 months old babies. Community Based Study in A Primary Health Care Setting. *Procedia Social And Behavioral Sciences*, 190, 92-96.
- Sasaki, T., Hazen, N.L. ve Swann, W.B. (2010). The supermom trap: Do involved dads erode moms' self-competence?. *Personal Relationships*, 17, 71-79.
- Scarzello, D., Arace, A. ve Prino, L.E. (2016). Parental practices of Italian mothers and fathers during early infancy: The role of knowledge about parenting and child development. *Infant Behavior and Development*, 44, 133-143.
- Sımsıkı, H. (2011). *Baba katılımının ebeveyn tutumu, bağlanma stili ve çift uyumu açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Sımsıkı, H. ve Şendil, G. (2014). Baba katılım ölçeğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (49), 104-123. <http://dx.doi.org/10.17755/esosder.23977>.
- Şahin, H. ve Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (181), 273-294 .
- Tamis-LeMonda, C.S., Baumwell, L. ve Cabrera, N.J. (2012). Fathers' role in children's language development. *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives*. New York: Routledge.
- Taşkın, N. (2011). Çocukların gelişiminde katkıları unutulmalar: babalar. *Eğitim Bir Sen Dergisi*, 20, 43-47
- Telli, A. ve Özkan, H. (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 6 (2), 127-134. Klinik Araştırma doi:10.5222/buchd.2016.127

- Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2010). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Tichenor, V., Quillan J., Greil, A.L., Contreras, R. ve Shreffler, K.M. (2011). The importance of fatherhood u.s. married and cohabiting men. *Fathering*, 9 (3), 232-251.
- Tutkun, C. ve Tezel Şahin, F. (2016). Anne, baba ve çocukların doğal gözlemleri: Bir kitapçı ortamında anne çocuk mu? Baba çocuk mu?. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (5), 2293.
- Türkoğlu, D., ve Akduman, G.G. (2016). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (03), 224-241.
- Uzun, P. M. (2019). Babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracılık rolünün incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Wayne, C., Downer, J.T., Campos, R. ve Harris, R.D. (2013). Father involvement during early childhood and its association with children's early learning: A Meta-Analysis. *Early Education & Development*, 24 (6), 898-922,01.
- Yağan Güder, S. ve Güler Yıldız, T. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarında ailenin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (2), 424-446.
- Yavuzer, H. (2009). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldız, Ö. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaşında çocuğu olan babaların babalık rolü algıları ile empatik eğilimlerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Yuvacı, M. (2019). *Baba katılımı ve okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karabük: Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3 (2), 297-328.